

JISMONIY TARBIYA O'QITUVCHILARNING KASBIY RIVOJLANISHI USULLARI

Eshboyev Shaxriyor Furqat o'g'li

*Jizzax davlat pedagogika universiteti, Jismoniy madaniyat nazaryasi va
metodikasi kafedrası o'qituvchisi*

E-mail: eshboyevshaxriyor55@gmail.com Telefon: +998974387766

Annotatsiya. Ushbu maqolada jismoniy tarbiya va sport sohasida faoliyat yurituvchi yosh o'qituvchilarning kasbiy rivojlanishi va pedagogik mahoratini shakllantirish jarayoni tahlil qilingan. Pedagogik va psixologik omillarning o'zaro uyg'unligi, yosh o'qituvchilarning kasbiy moslashuvi hamda dars jarayonida duch keladigan qiyinchiliklarni yengib o'tish imkoniyatlari yoritilgan. Shuningdek, o'qituvchining jismoniy va ruhiy tayyorgarligi, kasbiy kompetensiyalari va dars jarayonini samarali boshqarish ko'nikmalarining ahamiyati ko'rsatib berilgan.

Tayanch so'zlar: jismoniy tarbiya, o'quvchining bilish faoliyati, o'qituvchi faoliyati, pedagogik texnologiyalar, sub'ekt, ta'lim jarayoni, bilish imkoniyatlari, o'quv vaziyati, didaktik yondashuvlar, psixologik yondashuv, psixologik-pedagogik xususiyatlar.

Абстрактный. В статье анализируется процесс профессионального развития и формирования педагогического мастерства молодых учителей, работающих в сфере физической культуры и спорта. Освещены вопросы взаимодействия педагогических и психологических факторов, профессиональной адаптации молодых педагогов, возможности преодоления трудностей, возникающих в процессе обучения. Также подчеркивается важность физической и психологической подготовки

учителя, его профессиональных компетенций и навыков эффективного управления классом.

Ключевые слова: физическое воспитание, познавательная деятельность студента, деятельность учителя, педагогические технологии, предмет, образовательный процесс, познавательные возможности, образовательная ситуация, дидактические подходы, психологический подход, психолого-педагогические характеристики.

Abstract. This article analyzes the process of professional development and formation of pedagogical skills of young teachers working in the field of physical education and sports. The interaction of pedagogical and psychological factors, the professional adaptation of young teachers and the possibilities of overcoming difficulties encountered in the teaching process are highlighted. The importance of the teacher's physical and mental preparation, professional competencies and skills for effective management of the teaching process is also highlighted.

Keywords: physical education, student's cognitive activity, teacher's activity, pedagogical technologies, subject, educational process, cognitive opportunities, educational situation, didactic approaches, psychological approach, psychological and pedagogical characteristics.

Hozirgi kunda jismoniy tarbiya va sportni ommalashtirish borasida ko'plab qonun va qarorlar ishlab chiqilmoqda. Jismoniy tarbiya va sport yurituvchi o'qituvchi yuqori darajada jismoniy sog'lom, ruhiy tetik va pedagogik mahoratga ega bo'lishi talab etiladi. U dars jarayonida nafaqat o'quvchilarga bilim berishi, balki ularni sportga qiziqtirishi, jismoniy rivojlanishlariga ijobiy ta'sir ko'rsatishi lozim. Shu boisdan, jismoniy tarbiya o'qituvchisi faoliyatida pedagogik va psixologik omillar bir-birini to'ldirib boradi va dinamik shakllanish xususiyatiga ega bo'ladi. Yangi boshlagan yosh jismoniy tarbiya o'qituvchisi o'z faoliyatida

turli qiyinchiliklarga duch kelishi mumkin. Masalan, tajribali o'qituvchilar yoki murabbiylar davrasida o'zini biroz noqulay his qilish, dars jarayonida shoshib qolish yoki o'quvchilarning e'tiborini jalb etishda qiyinchiliklarga duch kelish tabiiy hol sanaladi. Ushbu muammolar asosan pedagogik mahoratning yetishmasligi va kasbiy tajriba orttirilmaganligi bilan izohlanadi. Biroq, o'z kasbiga qiziqish bilan yondashgan va mas'uliyatni his qilgan yosh o'qituvchi quyidagi jihatlarga e'tibor qaratgan holda ushbu qiyinchiliklarni yengib o'tishi mumkin:

1. **Psixologik tayyorgarlik** – Jismoniy tarbiya o'qituvchisi sportchilarga xos ruhiy bardoshlilik, yetakchilik va o'quvchilar bilan muloqot qilish qobiliyatini rivojlantirishi zarur.

2. **Kasbiy rivojlanish** – Jismoniy tarbiya darslarini qiziqarli tashkil etish, yangi metod va texnologiyalarni o'rganish hamda sportning zamonaviy yo'nalishlarini kuzatib borish muhim.

3. **Jismoniy tayyorgarlik** – O'qituvchi o'quvchilar uchun namuna bo'lishi, sport mashqlarini to'g'ri bajarish va ularga to'g'ri tushuntirish ko'nikmasiga ega bo'lishi lozim.

4. **Motivatsiya berish qobiliyati** – O'quvchilarni sportga qiziqtirish, ularni faol ishtirok etishga undash va individual yondashish o'qituvchining muhim vazifalaridan biridir.

5. **Dars jarayonini samarali tashkil etish** – Mashg'ulotlarni o'quvchilarning yosh va jismoniy imkoniyatlariga mos ravishda rejalashtirish va ularning jismoniy sifatlarini rivojlantirishga yo'naltirish lozim.

6. **Sport etikasi va ijtimoiy moslashuv** – O'qituvchi nafaqat jismoniy mashqlarni o'rgatishi, balki sport madaniyati va jamoaviy ruhni shakllantirishi zarur.

Jismoniy tarbiya va sport sohasida faoliyat yurituvchi o'qituvchi yuqori darajada jismoniy sog'lom, ruhiy tetik va pedagogik mahoratga ega bo'lishi talab etiladi. U nafaqat o'quvchilarga bilim berishi, balki ularni sportga qiziqtirishi, jismoniy rivojlanishlariga ijobiy ta'sir ko'rsatishi lozim. Shu sababli, jismoniy tarbiya o'qituvchisi faoliyatida pedagogik va psixologik omillar bir-birini to'ldirib boradi va dinamik shakllanish xususiyatiga ega bo'ladi. Yangi boshlagan yosh jismoniy tarbiya o'qituvchisi o'z faoliyatida turli qiyinchiliklarga duch kelishi mumkin. Masalan, tajribali o'qituvchilar yoki murabbiylar davrasida o'zini biroz noqulay his qilish, dars jarayonida shoshib qolish yoki o'quvchilarning e'tiborini jalb etishda qiyinchiliklarga duch kelish tabiiy hol sanaladi. Ushbu muammolar asosan pedagogik mahoratning yetishmasligi va kasbiy tajriba orttirilmaganligi bilan izohlanadi. Biroq, o'z kasbiga qiziqish bilan yondashgan va mas'uliyatni his qilgan yosh o'qituvchi ushbu qiyinchiliklarni yengib o'tishi mumkin. Buning uchun, avvalo, psixologik tayyorgarlik muhim ahamiyatga ega. Jismoniy tarbiya o'qituvchisi o'quvchilarga sport mashg'ulotlarini samarali o'rgatish bilan birga, ularga ijobiy motivatsiya bera olishi lozim. Pedagogik faoliyat davomida sportchilarning ruhiy holatini tushunish va ularga individual yondashish kasbiy mahoratni oshirishga yordam beradi.

Kasbiy rivojlanish doimiy o'z ustida ishlash, yangi pedagogik texnologiyalar va metodlarni o'rganishni talab qiladi. Sport mashg'ulotlarini tashkil etishda turli metodik usullardan foydalanish, mashqlarni bosqichma-bosqich o'rgatish va sportchilar uchun qulay muhit yaratish jismoniy tarbiya o'qituvchisining asosiy vazifalaridan biridir. Ijtimoiy moslashuv ham jismoniy tarbiya o'qituvchisi uchun katta ahamiyatga ega. U jamoa bilan ishlash, hamkasblar va o'quvchilar bilan samarali muloqot qilish, sport muhitiga moslasha olish ko'nikmalarini rivojlantirishi lozim. Shuningdek, jismoniy va ruhiy sog'lomlikni saqlash ham o'qituvchi kasbiy faoliyatida muhim omil hisoblanadi. Zero, o'qituvchining o'quvchilarga beradigan ta'siri uning shaxsiy namunasi orqali

kuchayadi. Dars jarayonini samarali boshqarish qobiliyati ham jismoniy tarbiya o'qituvchisi uchun zarur hisoblanadi. U mashg'ulotlarni rejalashtirish, o'quvchilarning yoshi va jismoniy tayyorgarlik darajasiga qarab mashqlarni moslashtirish hamda sport jihozlaridan unumli foydalanish bo'yicha yetarli bilim va tajribaga ega bo'lishi kerak. Shu boisdan, yosh o'qituvchi tajriba orttirgan sari pedagogik mahoratini takomillashtiradi va dars jarayonida ishonch bilan harakat qila boshlaydi. Muhimi, u o'z kasbini sevishi va unga mas'uliyat bilan yondashishi lozim.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Akramov A., Uzbekistonda jismoniy madaniyat va sport tarixi. O'quv qo'llanma. Toshkent . UzDJTI nashriyoti 2000 y. 86 b.
2. Aminov M.B. Ahmedov H. T.: O'zbekiston milliy ensiklopediyasi Davlat ilmiy nashriyoti, 2000 y.135 b.
3. O'zbekistonda jismoniy tarbiya va sportning rivojlanishi boshqaruv tuzilmalari. Eshboyev Shaxriyor Furqat o'g'li. Vol. 4, No. 2 (2024): Barqarorlik va yetakchi tadqiqotlar onlayn ilmiy-amaliy jurnali.
6. Jismoniy tarbiya darslarida talabalarga zamonaviy pedagogik texnologiyalardan foydalanishning o'rni. Eshboyev Shaxriyor Furqat og'li <https://tadqiqotlar.uz/02/issue/view/82>.